

YOSH AVLOD MA'NAVIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQANING O'RNI.

Buxoro davlat universiteti Musiqa ijrochiligi va madaniyat kafedrası 12-2 vokal 20 guruh talabasi

Karimov O'g'abek

ANNOTATSIYA: Maqom san'ati asrlar davomida shakllanib, jilolanib, og'izdan – og'izga ustoz-shogird an'anasi asosida shakllanib kelmoqda. O'zbek xalqining dunyoqarashi, badiiy zavqi, ijodiy salohiyati, orzu va intilishlarini aks ettirib kelmoqda. Aholi ma'naviyatini yuksaltirish, kishilarda, ayniqsa o'sib kelayotgan yosh avlod ma'naviy tafakkurni shakllantirish, ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash davlat siyosati darajasida ko'tarildi.

KALIT SO'ZLAR: Maqom san'ati, ijodiy salohiyat, ahloqiy–ma'naviy fazilat, maqom, parda, yozma she'riy to'plam, bayozlar.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoev ta'бири bilan aytganda, jamiyatda yuksak ahloqiy–ma'naviy fazilatlarini kamol toptirish, milliy mafkurani shakllantirish, yoshlarni boy madaniy meros, tarixiy an'analarga, umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash respublikamizda amalga oshirilayotgan barcha islohotlarning hal qiluvchi omili hisoblanadi. Zero, mamlakat va xalqning taqdiri kelajagimiz vorisi bo'lgan ana shu yoshlarning hayotga qay darajada tayyorgarligiga bog'liq. Musiqa ellarni-ellarga, dillarni-dillarga bog'lovchi, kishi estetik didini tarbiyalovchi hamda madaniy saviyasini oshiruvchi mo'jizaviy vositadir. Inson ongining musaffoligi, jamiyatning yetukligi, shaxs ma'naviyat dunyosining boyligini ta'minlashda maqom san'atining ahamiyati juda kattadir. Shuning uchun ham maqom san'atini o'rganish talabalarda milliy qadriyatlar hisoblanmish ming yillik tarixga ega bo'lgan urf-odatlar, udumlar, marosimlarimizga nisbatan mehr-muhabbat va hurmat uyg'otadi. Maqom san'ati asrlar davomida shakllanib, jilolanib, og'izdan –og'izga ustoz-shogird an'anasi asosida shakllanib kelmoqda. O'zbek xalqining dunyoqarashi, badiiy zavqi, ijodiy salohiyati, orzu va intilishlarini aks ettirib kelmoqda. Aholi ma'naviyatini yuksaltirish, kishilarda, ayniqsa o'sib kelayotgan yosh avlod ma'naviy tafakkurni shakllantirish, ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash davlat siyosati darajasida ko'tarildi. Yangi O'zbekiston sharoitida ham bu an'ana davom etayotganligi davlatimiz tomonidan yaratilayotgan keng imkoniyatlar misolida ko'rishimiz mumkin. Xalqimizning o'tmish an'analari, milliy urf-odatlari, milliy musiqa san'atining eng yaxshi namunalarini keng targ'ib qilish, milliy musiqa an'alarini saqlash va rivojlantirish, yosh avlodga san'atga muhabbat tuyg'usini uyg'otish hamda xalqaro ijodiy aloqalarni kengaytirish, tinchlik, do'stlik, o'zaro hamjihatlik, madaniy-ma'naviy hamkorlikni yanada chuqurlashtirish maqsadida yurtimizda keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

O'rta asr Yaqin va O'rta Sharq xalqlari musiqa ilmida maqom, asosan, parda tuzilmalari tushunchasini hamda ularga mos holda yaratilgan kuy va ashulalarni ifodalaydi. Maqomlar dastlabki davrda tarqoq shakllarda rivojlangan, XIII-asrda as-Safiuddin al-Urmaviy ularni o'n ikki asosiy maqomdan iborat nazariy tizim shakliga keltirildi. Maqomlarning tarixiy, nazariy estetik masallari uzoq o'tmishdan shu kunga qadar musiqashunoslar tomonidan har tomonlama o'rganilinmoqda. Xususan, O'rta asrlar musiqa risolalarida Sharq mumtoz musiqasiga xos parda, lad tuzilmalari keltirilib, maqomot hamda xalq musiqasiga xos tovushqator va usullar tuzulishi haqida mulohazalar yuritilgan. XIX-asr boshi va o'rtalarida Shashmaqomga oid

maxsus yozma she'riy to'plam- bayozlar yuzaga keldi. Ularda maqomlarga aytilgan g'azallar matnlari keltirilgan, maqom va sho'balalar nomlari ijro etiladigan ashulalar turkumining tartibi ko'rsatilgan. Komil Xorazmiy va uning o'g'li Muhammad Rasul tanbur chizig'i yordamida yozib olgan Xorazm maqomlari ham Shashmaqomning XIX-asr namunalari haqida qimmatli ma'lumot beradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 17-noyabrdagi "O'zbekiston milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ - 3391-sonli qarori ("Xalq so'zi". 2017. - 18-noyabr)
2. 2.Prezident Shavkat Mirziyoyevning "Xalqaro maqom san'ati anjumani" ning ochilish marosimidagi nutqi". ("Xalq so'zi". 2018 y. - 7-sentabr).
3. Holmurodovna R. U. I., Oqila S. Makom art is a priority in the musical culture of Uzbekistan //Проблемы педагогики. – 2020. – №. 2 (47). – С. 87-88.
4. 4.Kholmurodovna R. U., Obidovna R. M. Social norms, sanctions and personality //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 21-2 (99). – С. 115-118.
5. Рамазонова У. Х., Сайфуллаева О. М. Развитие чувства ритма у детей //Проблемы науки. – 2021. – №. 1 (60). – С. 49-51.
6. Ramazonova U. X., Esanova M. J. An'anaviy xonandalik rivojida maqomlarning o'rni //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 496-501.
7. O'QUVCHI YOSHLARDA IJRO MALAKALARINI O'QITISHDA FANLARARO ALOQADORLIK HH Ravshanovich " USA" INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE TOPICAL ISSUES OF
8. Ramazonova O. K., qizi Mustaqimova G. G. Formation and Development of National Musical Traditions //european journal of innovation in nonformal education. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 336-339.
9. Рамазонова Ў. Х. ТАЛАБАЛАРДА МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ТУШУНЧАЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ, ГУРУХ БИЛАН ИШЛАШ ВА УНИ БОШҚАРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ.
10. Kholmurodovna U. R. Formation of publicistic performing skills in singing. – 2021.
11. Рамазонова У. Х., Эсанова М. Ж. ПОДГОТОВКА МОЛОДЫХ ПЕВЦОВ К АНСАМБЛЕВОМУ ВЫСТУПЛЕНИЮ //Наука, техника и образование. – 2021. – №. 2-1. – С. 88-91.
12. Ramazonova U. H., Muhamadova M. The spiritual impact of traditional sound exercises on the minds of students. – 2022.
13. Ramazonova O. K., Shukurov M. Historical development of status. – 2022.
14. Features of Sound Recording in the Uzbek Singing Art
15. U H Ramazonova.Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN 2795 (546X), 58
16. Rauf Qodirov. Musiqa Pedagogikasi. Toshkent 2016 y.
17. XORAZM MAQOMLARINING TALABALARGA O'RGATISH USULLARI
18. S Saidaxmedov.BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 324-326
19. The spiritual impact of traditional sound exercises on the minds of students U.H. Ramazonova, M. Muhamadova.Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3 (3), 318-321

20. XORAZM MAQOMLARINING TALABALARGA O'RGATISH USULLARI S Saidaxmedov. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMYIY JURNALI, 324-326
21. O'n ikki maqom tizimi va uning o'ziga xos xususiyatlari . PEDAGOGIK MAHORAT Ilmiy-nazariyvametikjurnalMaxsus son 6 (3), 169-170
22. 21. O'ZBEK MUMTOZ MUSIQASIDA SHASHMAQOMNING O'RNI VA ANAMIYATI. Farangiz. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMYIY JURNALI, 92-95
23. Ражабов, Т. И. (2020). Тическая классификация узбекской детской народной музыки и игр. Наука, образование и культура, (3 (47)), 61-63.
24. Ражабов, Т. И., & Ибодов, У. Р. (2020). Обеспечение национального наследия в обучении песням бухарского детского фольклора на уроках музыки. Вестник науки и образования, (21-2 (99)), 55-58.
25. Ражабов, Т. И. (2021). Усовершенствование научно-методических возможностей обучения бухарским детским фольклорным песням в средней общеобразовательной школе. Наука, техника и образование, (2-2 (77)), 84-86.
26. Ражабов, Т. И. (2020). Педагогические возможности использования детских фольклорных песен в духовно-нравственном воспитании младших школьников. Вестник науки и образования, (5-2 (83)), 34-37.
27. Раджабов, Т. И. (2019). Описание вековых ценностей в песне "туговое дерево-балх" и его место в воспитании учащейся молодежи. In Россия-Узбекистан. Международные образовательные и социально-культурные технологии: векторы развития (pp. 70-71).
28. Ражабов, Д. З., & Ражабов, Т. И. (2018). Формирование и развитие узбекской народной лирики. In Международная образовательная деятельность как фактор развития и сотрудничества высших учебных заведений в современном поликультурном мире (pp. 207-212).
29. Ражабов, Т. И. (2023). Совершенствование Механизма Духовно-Нравственного Формирования Учащихся Через Узбекские Народные Песни. Miasto Przyszłości, 33, 167-176.
30. Ражабов, Т. И. (2021). Ўқувчи-ёшларга ўзбек миллий мусиқа фольклори намуналари воситасида эстетик тарбия бериш. Science and Education, 2(11), 1094-1103.
31. Тўхтасин, Р. И. (2022). ЎЗБЕК ХАЛҚ ҚЎШИҚЛАРИ ВА ИЖРОЛАРИ ҲАҚИДА. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), (Special issue), 64-71.
32. Rajabov, T. I. The Mechanism of Teaching Uzbek Musical Folklore. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN, 2795(546X),
33. Ражабов, Т. (2023). O 'zbek bolalar musiqiy o 'yin folklorining mavzuviy tasnifi. Общество и инновации, 4(5/S), 340-345.
34. Ражабов, Т. И. (2022). Совершенствование Механизма Духовно-Нравственного Формирования Учащихся Через Народные Музыка И Песни. Miasto Przyszłości, 29, 363-367.
35. Rajabov, T. I. (2023). Distinctive Features of Folk Songs that Serve in the Spiritual and Moral Formation of Bukhara Pupils. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 2(3), 59-68.
36. Rajabov, T. I. (2022). The role of bukhara folklore songs in youth education in the system of continuous education.
37. Rajabov, T. I. The Mechanism of Teaching Uzbek Musical Folklore. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN, 2795(546X), 1